

פצצה מתקתקת

ניצב-משנה (בדימוס) ד"ר סוזי בן ברוך
האוניברסיטה העברית

להתקדמות הטכנולוגית מקום נכבד בהבאת הפדופילים למרכז
הבמה הציבורית והמשפטית ◀ הפדופילים כבר לא מסתכנים בתפיסת
ילדים ובניצולם ברחובות, אלא "מתכסים" באנונימיות ובחשאיות, המאפיינות
את האינטרנט ◀ למרות החוקים שנחקקו, עדיין נשאלת השאלה, האם
האינטרס הציבורי גובר על זכות העברייני "שכבר שילם את חובו לחברה",
או שמא להיפך? ◀ על פדופיליה, רשתות חברתיות וחקיקה מגבילה

הן חריגות. העברייני משתמש בזהות בדויה, ולעתים נותן דרוור
ללשונו, מעשה, שלא היה מעז לעשות בזירה המציאותית, ברחוב,
אל מול קורבנו הפוטנציאלי פנים אל פנים. הפדופילים זיהו את
זירת האינטרנט, זירה פרוצה, המהווה קרקע פורייה "להכשיר",
את הילד-הקורבן הבא. עד שנת 2002 משטרת-ישראל לא נלחמה
כנגד אתרי פדופיליה ברשת האינטרנט אלא התמקדה בפדופילים
ברחוב. גולשים ישראלים יכלו לפתוח אתרי סקס, שבהם הוצגו
תמונות של ילדים קטנים בתנוחות ארוטיות, מנוצלים מינית
על-ידי מבוגרים מהם. דיונים בנושא זה בכנסת הניבו חקיקה,
שהלכה והתפתחה תוך ניצול הידע הקיים בעולם המערבי, וכיום
היא מכוונת לעבירות כנגד קטנים ברשתות הווירטואליות, מעצר
חשודים, הרשעת הנאשמים וחקיקה המחייבת ליווי הנאשם-האסיר
גם לאחר שחרורו מהכלא, על מנת להבטיח את אי הישנותה של
העבירה על-ידו. בין החוקים ניתן לציין את החוק למניעת העסקה
של עברייני מין במוסדות מסוימים (התשס"א-2001), חוק מגבלות
על חזרתו של עברייני מין לסביבת נפגע העבירה (תשס"ה-2004),
וכן את החוק העיקרי - חוק ההגנה על הציבור מפני ביצוע עבירות
מין (התשס"ו-2006), שעל-פיו ניתן למצוא הסדרה ספציפית
לשימוש באינטרנט. המחוקק לא מעלים את עינו ממקומו של
האינטרנט בחיי הגולש, הן העברייני והן הקורבן בפועל או אפילו
בכוה. ניתן למצוא בחוק משום הכרה, כי האינטרנט יכול להיות
כלי שרת בידי עברייני המין. בחוק זה נקבעו שני כלים חשובים
- הערכת מסוכנות לעברייני המין וחובת פיקוח ומעקב עליהם.
לעומתם של חוקים אלה, חוקקה מדינת-ישראל את חוק יסוד:
כבוד האדם וחירותו (התשנ"ב, 1992), המגן על הזכות לפרטיותו
של אדם, ואת חוק המחשבים (התשנ"ה-1995), המורה על איסור
חריזה למחשבו הפרטי של אדם.
לאור זאת נשאלת השאלה, כיצד חונים חוקים אלה יחדיו במדינה
דמוקרטית? האם האינטרס הציבורי גובר על זכות העברייני, שכבר
"שילם את חובו לחברה", או שמא להיפך? כיצד מיישבת הפסיקה
את האינטרסים הסותרים של הציבור מחד, ושל העברייני, מאידך?

חזרתו של האינטרנט וזמינותו, שהלכה והתרחבה
גם למשתמשים הביתיים בעשרים השנים האחרונות,
הביאה להקמת ספקי אינטרנט גדולים יותר, ולהפיכתו לשחקן
קבוע בחיי היומיום של כשניים ורבע מיליארד משתמשים
ברחבי העולם. יתרונותיה הרבים של התקדמות טכנולוגית
והביאה גם לשדרוג יכולתם של עבריינים לנצלה. סוג העבריינות
המדאיג והפעיל במיוחד, אשר נחשף באמצעות הרשתות
החברתיות הוא פדופיליה, עבירה הפוגעת בחוליה החלשה של כל
חברה - בילדים. להתקדמות הטכנולוגית במאה הנוכחית מקום
נכבד בהבאת הפדופיל למרכז הבמה הציבורית והמשפטית.
הפדופילים גילו את היתרונות הגדולים הטמונים ברשתות
החברתיות. לא עוד התרוצצות בשטח, מעקב והסתכנות בתפיסת
ילדים וניצולם ברחובות, אלא עבריינים מסוכנים, היושבים
בבטחה בבתיים, ו"מתכסים" בשמיכת האנונימיות והחשאיות,
שהן מנת חלקו של האינטרנט. האינטרנט מסייע במניעת זיהוי
האמיתי וגילוי של העברייני בפני קורבנותיו. בישראל מוגדר
הפדופיל כבעל העדפה מינית לילדים, לפני ההתבגרות המינית.
פדופילים אחדים נמשכים רק לילדות ואחרים רק לילדים. חלקם
מגלים עניין בשני המינים. בקטגוריה זו ניתן לכלול גם בוגרים,
המאוכזבים מאי יכולתם להגיע למגע נורמאלי, והם פונים לילדים
כאלטרנטיבה קבועה. מסתבר, שבוגרים המתעללים בילדיהם
(אשר טרם הגיעו לבגרות), נוטים לעשות כן גם עם ילדים אחרים.
בשני המקרים התנהגותם מכונה פדופיליה.
מחקרים מצביעים על כך, שעבירות המבוצעות בעולם הממשי
(ברחוב) פוגעות ומזיקות לא פחות מאשר קיומן באמצעות העולם
הווירטואלי. מחד, הפך השיח המקוון לשפה שימושית מאוד
בעידן הנוכחי, שפה המקנה הזדמנויות נפלאות, שימוש בעלות
נמוכה יחסית, זמינות, נגישות ויכולת לשמר את הידע. מאידך,
נגישות זו מקלה את היכולת לנצל את הזירה הווירטואלית הזו
לביצוען של עבירות מין מאחורי "מסכה" של האחר. ה"אחר"
נראה מסוכן פחות לקורבן, המתפתה להיענות לבקשותיו גם אם

משפט משווה

חוק יסוד: כבוד האדם וחירותו מעגן את עקרון חופש הביטוי בישראל. המגבלות על חופש הביטוי אמורות לאזן בין שתי הזכויות. בסוגיית הפדופיליה באינטרנט נותן בית-המשפט את הדעת כאשר האינטרס הציבורי עומד אל מול זכויות הפרט (הפדופיל). הרצון להגן על הציבור מפני עברייני מין הינו אוניברסאלי. קיימים חוקים, המטילים מגבלות "חוץ עונשיות" על עברייני מין, ומטרתם היא להגן על הציבור, בעיקר בטווח הזמן לאחר ריצוי העונש. חוק ההגנה על הציבור מפני ביצוע עבירות מין הינו הראשי מביניהם, אשר דן בטיפול בעברייני מין. מדינות בעולם נקטו אמצעים חקיקתיים, על מנת להיאבק בתופעת הפדופיליה באינטרנט, הן באמצעות הגדרת עבירות חדשות (בפרט אלה הנוגעות לניצול מיני של ילדים באמצעות האינטרנט, והפצת חומר פורנוגרפי של ילדים ומסחר בו), הן בהטלת חובה על ספקי האינטרנט לדווח לרשויות אם התגלה, שנעברו עבירות (ובעיקר עבירות כנגד קטינים) בתשתית התקשורתית שהן מפעילות, והן בהקמת גופים ייעודיים למאבק בתופעה.

חקיקה עניפה

בארה"ב חוקו מספר חוקים על מנת לאכוף את הפדופיליה ככלל ובאינטרנט בפרט. "חוק מייגן", שהתקבל במדינת ניו ג'רסי בשנת 1994, ושהיווה מודל לחיקוי בשאר מדינות ארה"ב, הוא חוק מרכזי מתחום המשפט המנהלי, אשר מקנה את היכולות להגביל עברייני מין לאחר שחרורם מהכלא, כאשר אמת המידה לביסוס צו המעקב והפיקוח היא רמת הסיכון. כלומר, בית-המשפט נדרש להעריך סכנה עתידית, ולא כפי שמתבקש בתפקידו הסטנדרטי - לבחון את מעשי העבר. הערכת המסוכנות נקבעת, בין היתר, על סמך גיל הקורבן, משך זמן העבירה, תכיפות המעשים, שימוש באלימות ומספר הקורבנות. מטרתו של חוק זה היא ניהול רישום עברייני מין ומיקומם מרגע שחרורם, על מנת להפחית את מסוכנותם, ולסייע לגורמי האכיפה למנוע עבירות מין כלפי ילדים או לפענח במהירות עבירות כאלה. ישנן מדינות בארה"ב אשר בהן הפיקוח הוא לכל החיים, משמע - אסור לעברייני המין להיכנס לגנים ציבוריים, לבתי-ספר

בישראל קיים איסור גורף על החזקת חומר פורנוגרפי, כולל חומר שבו מצולמים קטינים. בארה"ב כשלו הניסיונות לאסור באופן גורף החזקת חומר תועבה שבו מופיעים קטינים

או לכל מקום אחר, שקיים בו סיכון מוגבר, ללא אישורו של קצין המבחן. גם בארצות-הברית, בדומה לישראל, לקצין המבחן סמכות לערוך חיפוש ללא צו בכל עת, למעט מקרים, שבהם בית-המשפט קבע אחרת. ניכר כי עשייה זו הינה אפקטיבית, שכן יש המדווחים, כי רק 1% חזרו על מעשיהם בשלוש שנים הראשונות של המעקב. בשנת 1994 נחקק חוק פדרלי חדש על שם ג'ייקוב ווטרלינג, אשר נחטף בשנת 1989 במיניסוטה, ולא נמצאו עקבותיו. מטרת החוק הייתה לתמרץ את כל מדינות ארה"ב לאמץ את חוקי מייגן. הסנקציה על מדינה, שלא עמדה בתנאי החוק הייתה כלכלית - קיצוץ בתקציב הפדראלי. החוק שונה בשנת 1996, עם העברת "חוק מייגן", הדורש (ולא רק מסמך) מדינות לפרסם מידע הדרוש להגנה על הציבור מפני עברייני מין החייב להירשם. החוק כולל את כל הסעיפים העוסקים בעבירות כלפי קטינים. הגדרה זאת מעידה על תפיסה קוהרנטית להפרעת הפדופיליה, ולהבנת מרכיביה וביטוייה השונים. בחוק הישראלי טרם בוצע איחוד חוקים שכזה.

מדיניות אחידה

החדירה לפרטיות של עברייני המין לא הייתה אחידה בין מדינות ארה"ב, ולשם כך נחקק בשנת 2006 חוק פדראלי, שהחליף את חוק ג'ייקוב ווטרלינג. החוק נקרא על שם אדם וולש, ילד בן שש, שנחטף ונרצח ביולי 1981, וראשו צף בנהר סמוך לביתו כשבועיים לאחר מכן. גופתו מעולם לא התגלתה. הרצח פוענח בשנת 2008. החוק מחייב את כל מדינות ארה"ב לתבנית אחידה וברורה של מרשם עברייני המין, על מנת שלא יהיו פערים בנתונים. כל מדינות ארה"ב נדרשות לערוך התאמות להוראות החוק. בעקבותיו של חוק זה נחקקו חוקים נוספים, ביניהם העלאת עונשי מינימום בעבירות מין בילדים, וקביעת עבירות כנגד קטינים.

חוק ההגנה

המרשם האמריקני, שלא כמו בישראל, בנוי משני נדבכים - המרשם עצמו ויידוע הציבור. ישנן מדינות, שבהן לאחר עשר שנים, שבמהלכן עברייני מורשע או שהוא עמד בתקופת המבחן, וקיבל רישיון שיקום, ניתן לפטור אותו מלהיכלל ברשימה. הדבר אמור להוות תמריץ חיובי לעברייני. הכלי העיקרי של כארבעים

מדינות בארה"ב לקבל מידע, הכולל פרטים אישיים על עברייני מין הינו האינטרנט. בישראל, חוק ההגנה הוא הקשר בין מרשם עברייני מין לבין צווי פיקוח. רק מי שהוצא לגביו צו פיקוח, שמו יוכנס למרשם. גם תקופת הימצאותו במרשם כלולה בזמן צו הפיקוח. המרשם יימחק עם זיכוי או לאחר עשר שנים מתום תקופת הפיקוח. הפרת חובת הדיווח היא עבירה שקולה להפרת הצו, והעונש עליה הוא שנתיים מאסר. על-פי חוק זה לא כל עברייני המין נכללים ברשימה של ישראל.

מצב שונה

בישראל, חוק המחשבים התשנ"ה-1995, אינו כולל התייחסות לפגיעה באמצעות תכנים המועברים באינטרנט. בכנסת הועלו הצעות חוק שונות, העוסקות בתכנים באינטרנט, ביניהן הצעת חוק הגבלת דרכי הגישה לאינטרנט, הצעת חוק חסימת אתרים פורנוגרפיים במסדות ציבור, חוק פרסום ברשת האינטרנט ובדואר אלקטרוני ואף הגבלת גישה לאתרי אינטרנט למבוגרים. בארה"ב, בשונה מישראל, לא ניתן, בדרך-כלל, להגביל בחוק הפצה של ארוטיקה ופורנוגרפיה למבוגרים, הצופים בתוכן בצנעה. לעומת זאת, קיימת בחוק הגבלת ההפצה של פורנוגרפיה לקטינים. נעשו ניסיונות שונים לחוקק חוקים, כדי להגן על קטינים בפני פורנוגרפיה ברשת, אולם החקיקה נפסלה על-ידי בית-המשפט הפדראלי, מאחר שהיא בלתי חוקתית, ופוגעת בחופש הביטוי של כלל הציבור. בית-המשפט קבע, למעשה, כי עד שלא תפותח טכנולוגיה יעילה, שבעזרתה ניתן יהיה לזהות את הגולשים ואת מיקומם הגיאוגרפי, לא ניתן יהיה לחוקק חוקים והוראות, המתיימרים לסמן את התכנים המגונים. במצב הנוכחי של הטכנולוגיה, כל איסור חוקי כזה מוביל לפגיעה חמורה בחופש המידע, בזכות הציבור לדעת ובחופש הביטוי של אוכלוסייה גדולה, הרשאית לקבל תכנים אלו ולהעבירם.

מודל חיקוי

ארה"ב הינה מודל החיקוי של ישראל באכיפה נגד עברייני מין. חוק ההגנה על הציבור נחקק בהסתמך על חוקי ארה"ב (חוק מייגן), אך נראה, כי בישראל אנו רק בתחילת התהליך. ארה"ב מאפשרת, בחלקם של המקרים, נגישות לציבור למרשם עברייני המין, והחקיקה בנושא האינטרנט רבה ומקיפה, בעוד שבישראל אנו עדיין בשלבים מקדמיים של הצעות חוק. אך עם זאת, בנושא החזקת חומר פורנוגרפי, בישראל קיים איסור גורף על החזקת חומר שכזה, ובוודאי כאשר מדובר בחומר שבו מצולמים קטינים. בארה"ב כשלו הניסיונות לאסור באופן גורף החזקת חומר תועבה, אלא רק חומר תועבה, שבו מופיעים קטינים.